M.22T

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Scrúdú Ardteistiméireachta, 2004

STAIR - ARDLEIBHÉAL

(400 marc)

DÉ MÁIRT, 15 MEITHEAMH - TRÁTHNÓNA, 2.00 go dtí 5.20

Ná freagair ach as AON CHÚRSA AMHÁIN (Cúrsa I nó Cúrsa II).
Tá an líon céanna marcanna ar gach ceist.

THALL →

CÚRSA I

Sibhialtacht an Renaissance

(Stair na hÉireann, 1477-1625; Stair na hEorpa, 1453-1618)

CÚIG CHEIST a fhreagairt. Ná freagair ach ceist **AMHÁIN** as gach ceann de na ranna, **A,B,C,D,E.**

A

A.1. Anraí VII
"Ba bheag suim a bhí ag Anraí VII in Éirinn le linn dó a bheith i réim, 1485 – 1509." Déan plé ar sin.
(80)

A.2. An Pháil
Déan trácht ar dhálaí polaitiúla, ar dhálaí sóisialta agus ar dhálaí eacnamaíocha sa Pháil timpeall 1500.
(80)

A.3. Éire na nGael
"Bhí saintréithe ar leith ag baint le hÉire na nGael i dtréimhse na dTúdarach ó thaobh saol na ndaoine agus saol na cléire de." Déan plé ar sin.
(80)

A.4. Athruithe i gCúrsaí Creidimh
Déan plé ar chomh mór agus a tharla athruithe i gcúrsaí creidimh in Éirinn i réimeas Anraí VIII agus i réimeas Éadbhard VI, 1509 – 1553.
(80)

A.5. An Bhanríon Máire Túdar
Déan plé ar pholasaithe creidimh agus ar pholasaithe polaitiúla na Banríona Máire Túdar in Éirinn, 1553 – 1558.
(80)

B

B.1. Eilís I
Déan plé ar chás na gCaitliceach in Éirinn agus é ag athrú i rith réimeas Eilís I, 1558 - 1603.
(80)

B.2. Imshocraíocht Chonnacht
Déan plé ar na fadhbanna a bhí le sárú ag rialtas Eilíse i gConnachta agus ar an gcaoi ar láimhseáil an rialtas na fadhbanna sin.
(80)

B.3. Cumhachtaí Eorpacha agus Éire
Déan trácht ar an mbaint a bhí ag Cumhachtaí Eorpacha le cúrsaí na hÉireann sa tréimhse ina raibh Eilís I i réim.
(80)

B.4. An Cogadh Naoi mBliana
Tabhair cúiseanna gur éirigh go maith le hAodh Ó Néill i dtús ama sa Chogadh Naoi mBliana ach gur theip air sa deireadh thiar.
(80)

B.5. Séamas I
Déan plé ar cheist na plandála agus ar cheist na gCaitliceach mar ghnéithe de rialtas na hÉireann i rith réimeas Shéamas I, 1603 – 1625.
(80)

C

C.1. Monarcachtaí
Déan plé ar na modhanna a d'úsáid duine **amháin** díobh seo le bheith "*ina mháistir ar a ríocht*".
Louis XI na Fraince, 1461 – 1483;
Anraí VII Shasana, 1485 – 1509;
An tImpire Maximilian I, 1493 – 1519.
(80)

C.2. An Renaissance san Iodáil
"Bhain an Renaissance san Iodáil le cruthaitheacht i gcúrsaí ealaíon agus le dearcadh nua maidir le cúrsaí an tsaoil."
Déan plé ar sin.
(80)

C.3. Erasmus
Déan plé ar Desiderius Erasmus maidir lena ghníomhréim agus maidir leis na rudaí a chuir sé i gcrích, 1468 – 1563.
(80)

C.4. Leathnú Eorpach thar lear
Mínigh cén fáth ar leathnaigh an Spáinn agus an Phortaingéil thar lear agus conas a bhí tionchar ag an leathnú sin ar an Eoraip.
(80)

C.5. Ivan an Uafáis, Sár na Rúise
"Rinne Ivan an Uafáis iarracht a chuid cumhachta a mhéadú laistigh den stát agus teorainneacha an stáit a leathnú."
Déan plé ar sin.
(80)

D

D.1. Martin Luther
Déan plé ar an mbaint a bhí ag Martin Luther leis an Reifirméisean sa Ghearmáin.
(80)

D.2. An Cailvíneachas
Cé chomh mór agus a chuaigh tuairimí Chalvin i bhfeidhm sa Ghinéiv le linn dó a bheith i gceannas sa chathair?
(80)

D.3. Séarlas V
Cé chomh maith agus a d'éirigh le Séarlas V maidir lena aidhm an Protastúnachas a chur faoi chois agus a bheith i gceannas ar chrosáid in aghaidh na dTurcach?
(80)

D.4. Pilib II
Déan plé ar an dearcadh go raibh réimeas Philib II (1556-1598) ina thubaiste don Spáinn.
(80)

D.5. An Cogadh Tríocha Bliain
"Níorbh é an creideamh an t-aon chúis amháin a bhí leis an gCogadh Tríocha Bliain."
Déan plé ar sin.
(80)

E

E.1. Éire, 1477 – 1625
Ábhar Taighde

(i) Scríobh cuntas ar ábhar taighde i stair na hÉireann, 1477 – 1625, a bhfuil staidéar speisialta déanta agat air ach **nach bhfuil tú tar éis a úsáid** sna freagraí i Roinn **A** agus i Roinn **B**. (56)

(ii) Ainmnigh go hiomlán **DHÁ** fhoinse a scrúdaigh tú i do chuid taighde agus tabhair breithmheas gairid ar cheann **AMHÁIN** díobh. (14)

(iii) Ainmnigh **DHÁ** scil de chuid an staraí atá faighte agat as taighde a dhéanamh ar d'ábhar agus taispeáin mar a chuir tú na scileanna sin i bhfeidhm. (10)

E.2. Aiste
Scríobh aiste ar cheann **AMHÁIN** díobh seo a leanas:

(i) Buitléirigh Urmhumhan suas go dtí bás Anraí VIII, 1547.
(ii) An polasaí a bhain le Géilleadh agus Athbhronnadh.
(iii) Seán Ó Néill.
(iv) Mná in Éirinn sa séú haois déag.
(v) Na Gaeil san Eoraip sa séú haois déag agus i dtús an seachtú haois déag.
(80)

E.3. An Eoraip, 1453 – 1618
Ábhar Taighde

(i) Scríobh cuntas ar ábhar taighde i stair na hEorpa, 1453 – 1618, a bhfuil staidéar speisialta déanta agat air ach **nach bhfuil tú tar éis a úsáid** sna freagraí i Roinn **C** agus i Roinn **D.** (56)

(ii) Ainmnigh go hiomlán **DHÁ** fhoinse a scrúdaigh tú i do chuid taighde agus tabhair breithmheas gairid ar cheann **AMHÁIN** díobh. (14)

(iii) Ainmnigh **DHÁ** scil de chuid an staraí atá faighte agat as taighde a dhéanamh ar d'ábhar agus taispeáin mar a chuir tú na scileanna sin i bhfeidhm. (10)

E.4. Aiste
Scríobh aiste ar cheann **AMHÁIN** díobh seo a leanas:

(i) Savonarola, 1452 – 1498.
(ii) Mar a leag Fernando agus Isabella an bhunchloch le haghaidh aontacht agus cumhacht na Spáinne.
(iii) Leasú na hEaglaise Caitlicí i rith an Fhrithreifirméisin.
(iv) Anraí IV na Fraince, 1589 – 1610.
(v) Forbairtí san eolaíocht agus i gcúrsaí leighis, 1453 - 1618.
(80)

CÚRSA II

Sibhialtacht na Linne Seo

(Stair na hÉireann, 1868-1966; Stair na hEorpa, 1870-1966)

CÚIG CHEIST a fhreagairt. Ná freagair ach ceist **AMHÁIN** as gach ceann de na ranna **A,B,C,D,E.**

A

A.1. W. E. Gladstone
Déan plé ar an bpáirt a ghlac Gladstone i gcúrsaí na hÉireann, 1868 – 1894.
(80)

A.2. C. S. Parnell
Déan plé ar an dearcadh gur thug Parnell ceannaireacht den scoth i rith a shaoil pholaitiúil.
(80)

A.3. Na Coimeádaigh agus Éire
Déan plé ar pholasaithe Éireannacha na rialtas Coimeádach sa tréimhse, 1886 – 1906.
(80)

A.4. Náisiúnachas Cultúrtha
Cén tábhacht a bhain le Cumann Lúthchleas Gael agus le Conradh na Gaeilge agus féiniúlacht na tíre á múnlú sna blianta roimh 1916?
(80)

A.5. Ón gConradh go dtí an Cogadh Cathartha
Cén fáth go raibh scoilt chomh mór sin sa Dáil faoi cheist an Chonartha Angla-Éireannaigh (1921) agus cén chaoi ar eascair Cogadh Cathartha as an scoilt sin?
(80)

B

B.1. Críochdheighilt
Déan plé ar an tionchar a bhí ag an gcríochdheighilt ar Éirinn, Thuaidh agus Theas, 1922 – 1966.
(80)

B.2. Cumann na nGaedheal
"Slándáil, an geilleagar agus caidreamh Angla-Éireannach, b'shin iad na rudaí ar dhírigh Cumann na nGaedheal orthu le linn dóibh a bheith i gcumhacht, 1923 – 1932."
Déan plé ar sin.
(80)

B.3. Caidreamh Angla-Éireannach
Déan plé ar an gcaoi ar dhéileáil Eamon de Valera le caidreamh Angla-Éireannach, 1932 - 1945.
(80)

B.4. Gluaiseacht an Lucht Oibre
Déan plé ar an scéal mar a bhí ag gluaiseacht an Lucht Oibre in Éirinn, 1922 – 1966.
(80)

B.5. Seán Lemass
"An téarma a chaith Seán Lemass ina Thaoiseach (1959 – 1966) ba théarma rí-thábhachtach é i dtréimhse ina raibh mear-athrú ag tarlú."
Déan plé ar sin.
(80)

C

C.1. Bismarck
"Thaispeáin Bismarck gur mhó an scil pholaitiúil a bhí aige i gcúrsaí eachtracha ná mar a bhí aige i gcúrsaí baile."
Déan plé ar sin.
(80)

C.2. Leathnú na hEorpa thar lear
Cén fáth ar leathnaigh tíortha Eorpacha a gcuid cumhachta thar lear i rith na tréimhse, 1870 – 1914, agus cén chaoi a raibh tionchar ag an leathnú sin ar an Eoraip?
(80)

C.3. Caidreamh Angla-Ghearmánach
Déan trácht ar an gcaidreamh idir an Bhreatain Mhór agus an Ghearmáin sa tréimhse, 1890 – 1914.
(80)

C.4. An Impireacht Ostra-Ungárach
Déan plé ar an gcaoi a raibh tionchar ag an náisiúnachas ar an Impireacht Ostra-Ungárach, 1870 – 1918.
(80)

C.5. Lenin
Déan plé ar an bpáirt a bhí ag Lenin i stair na Rúise.
(80)

D

D.1. **Stair Eacnamaíoch**
Déan plé ar fhorbairtí eacnamaíocha san Eoraip (cé is moite den Aontas Sóivéadach) sa tréimhse, 1919 – 1939 **nó** sa tréimhse, 1945 – 1966.
(80)

D.2. **An Faisisteachas san Eoraip**
Déan plé ar phríomh-thréithe an Fhaisisteachais Eorpaigh sa tréimhse idir na cogaí.
(80)

D.3. **Hitler**
Déan plé ar pholasaí eachtrach Hitler idir 1933, nuair a tháinig sé i gcumhacht, agus 1941, nuair a rinne an Ghearmáin ionradh ar an Aontas Sóivéadach.
(80)

D.4. **An Eoraip, 1945 - 1966**
Déan plé ar Konrad Adenauer **nó** ar Nikita Khrushchev mar cheannaire náisiúnta **agus** mar státaire idirnáisiúnta.
(80)

D.5. **Stáit Aontaithe Mheiriceá agus an Eoraip**
Déan plé ar an bpáirt a ghlac na Stáit Aontaithe i gcúrsaí na hEorpa idir 1941, nuair a chuaigh na Meiriceánaigh isteach sa Dara Cogadh Domhanda, agus 1966.
(80)

E

E.1. **Éire, 1868 – 1966**
Ábhar Taighde

(i) Scríobh cuntas ar ábhar taighde i stair na hÉireann, 1868 – 1966, a bhfuil staidéar speisialta déanta agat air ach **nach bhfuil tú tar éis a úsáid** sna freagraí i Roinn **A** agus i Roinn **B.**
(56)

(ii) Ainmnigh go hiomlán **DHÁ** fhoinse a scrúdaigh tú i do chuid taighde agus tabhair breithmheas gairid ar cheann **AMHÁIN** díobh.
(14)

(iii) Ainmnigh **DHÁ** scil de chuid an staraí atá faighte agat as taighde a dhéanamh ar d'ábhar agus taispeáin mar a chuir tú na scileanna sin i bhfeidhm.
(10)

E.2. **Aiste**
Scríobh aiste ar cheann **AMHÁIN** díobh seo a leanas:

(i) Isaac Butt.
(ii) An Bhantiarna Gregory agus Amharclann na Mainistreach.
(iii) Na Léinte Gorma.
(iv) An Chéad Rialtas Idirpháirtí, 1948 – 1951.
(v) Na meáin chumarsáide in Éirinn, 1922 – 1966.
(80)

E.3. **An Eoraip, 1870 – 1966**
Ábhár Taighde

(i) Scríobh cuntas ar ábhar taighde i stair na hEorpa, 1870 – 1966, a bhfuil staidéar speisialta déanta agat air ach **nach bhfuil tú tar éis a úsáid** sna freagraí i Roinn **C** agus i Roinn **D.**
(56)

(ii) Ainmnigh go hiomlán **DHÁ** fhoinse a scrúdaigh tú i do chuid taighde agus tabhair breithmheas gairid ar cheann **AMHÁIN** díobh.
(14)

(iii) Ainmnigh **DHÁ** scil de chuid an staraí atá faighte agat as taighde a dhéanamh ar d'ábhar agus taispeáin mar a chuir tú na scileanna sin i bhfeidhm.
(10)

E.4. **Aiste**
Scríobh aiste ar cheann **AMHÁIN** díobh seo a leanas:

(i) Leasuithe sa Bhreatain Mhór, 1870 – 1914.
(ii) Forbairtí polaitiúla agus sóisialta sa Ghearmáin faoin Kaiser Wilhelm II.
(iii) Forbairtí i gcúrsaí cogaíochta i rith an Chéad Chogaidh Dhomhanda.
(iv) Réimeas Stalin san Aontas Sóivéadach (go dtí 1941).
(v) Charles de Gaulle.
(80)

Leathanach Bán